

CICDE

Centrul de Instruire Continuă
în Domeniul Electoral

Metodologie de educație electorală timpurie

CICDE

Centrul de Instruire Continuă
în Domeniul Electoral

APROBAT
prin ordinul directoarei CICDE
nr. 7A-a/2022 din 19 iulie 2022

Metodologie de educație electorală timpurie

Chișinău, 2022

Cuprins

Preliminarii.....	2
Capitolul I: repere conceptuale privind alfabetizarea electorală incipientă în educația timpurie.....	3
Capitolul II: Repere privind integrarea educației electorale în conformitate cu curriculumul national.....	4
Capitolul III: Repere metodologice privind organizarea activităților de alfabetizare electorală incipientă.....	7
1. Standardele de dezvoltare și învățare a copilului de la naștere până la 7 ani.....	7
2. Directiva competențe transversale	9
3. Directiva pedagogie participativă	9
4. Directiva împuternicirea copilului în luarea deciziei.....	10
5. Directiva activități de învățare creative.....	10
6. Directiva valorică și atitudinală.....	12
7. Directiva cadrul taxonomic ERRE.....	13
Bibliografie	13

Preliminarii

Metodologia privind educația electorală în educația preșcolară (în continuare Metodologie) descrie modalități posibile de organizare și integrare a educației electorale în procesul educațional în conformitate cu finalitățile generale ale educației timpurii.

Metodologia este elaborată în conformitate cu următoarele documente și acte normative:

- *Constituția Republicii Moldova*, adoptată la 29 iulie 1994;
- *Codul Educației al Republicii Moldova*. Chișinău, 2014, nr. 152 din 17.07.2014. Publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 319-324 din 24.10.2014;
- *Codul Electoral*, Nr.1381-XIII din 21.11.97. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.81/667 din 08.12.1997;
- *Cadrul de referință al educației timpurii din Republica Moldova*, aprobat la CNC (Ordinul MECC nr. 1592 din 25.10.2018);
- *Standardele de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere până la 7 ani*, revizuit și dezvoltat. Aprobat la CNC (Ordinul MECC nr. 1592 din 25.10.2018);
- *Curriculumul pentru educația timpurie*, Chișinău, 2019, aprobat la CNC (Ordinul MECC nr. 1699 din 15.11.2018);

Principiile Metodologiei privind realizarea alfabetizării electorale incipiente în educația timpurie respectă prevederile Standardelor de învățare și dezvoltare a copilului de la naștere până la vârsta de 7 ani (SÎDC) și reflectă valorile pedagogice primare precum:

- Abordarea centrată pe copil;
- Principiul educației incluzive prin asigurarea șanselor de învățare pentru toți copiii;
- Abordarea centrată pe competențe, prezentată prin modul în care copiii știu să gândească, să acționeze, să interacționeze și să ia decizii;
- Asigurarea continuității și coerenței între ciclul educației timpurii și învățământului primar.

Capitolul I: Repere conceptuale privind alfabetizarea electorală incipientă în educația timpurie

Conceptul de educație electorală este definit, potrivit articolului 1 *Noțiuni generale din Codul electoral*, ca „activitate cu caracter educativ, apolitică, realizată de organizații și grupuri ale societății civile, de instituții de educație, de mass-media și alte părți interesate, menită să sporească gradul de cunoștințe ale cetățenilor privind procesele politice și electorale, pentru exercitarea votului conștient și liber exprimat”¹.

Vorbind despre vârsta potrivită pentru inițierea în educația electorală, e pertinent să menționăm preconcepția existentă în Republica Moldova că educație electorală este necesară în ultimul an de liceu pentru votantul/votanta de mâine. În acest context, analizând experiența statelor cu sisteme democratice consolidate, trebuie să precizăm că educația electorală este o formă importantă de educație pe tot parcursul vieții, având un caracter continuu ea „presupune educarea cetățenilor, nu numai a celor care au drept de vot, dar și a celor care îl vor obține”² și se adresează diferitor grupuri de cetățeni indiferent de vârstă, de statut sau nivelul de competență electorală.

În majoritatea țărilor UE, există o tendință clară de a consolida educația electorală ca vector de educație civică prin educația formală. Același lucru se proiectează prin documentele de politici educaționale și în Republica Moldova unde școala are misiunea de a contribui la formarea cetățenei/cetățeanului angajat civic și responsabil, iar exprimarea dreptului la vot este unul dintre comportamentele așteptate ca finalitate. Conform Studiului „Educație electorală – atribut al cetățeniei într-o cultură a democrației participative și reprezentative”³, conceptul de educație electorală sau **educația alegătorilor** („voter education”) este corelat celui de **alfabetizare electorală** și credem că anume acest termen este recomnadabil atunci când vorbim de educația timpurie, mai mult, propunem utilizarea termenului de **„alfabetizare electorală incipientă”** pentru a delimita această etapă preliminară de formare a competenței electorală până la școală. Studiul menționat face referință la recomandările cercetătoarei A. Rusina care delimitează educația electorală ca un complex de componente interdependente de ordin:

¹ *Codul Electoral*, Nr.1381-XIII din 21.11.97. În: Monitorul Oficial al R. Moldova nr.81/667 din 08.12.1997.

² Railean Petru, *Cultura și educația civică – fundament al activismului electoral al cetățenilor*//Impactul culturii politice și a fenomenului coeziunii sociale asupra comportamentului electoral al cetățenilor din Republica Moldova, 2020, p. 70.

³ Dr. Loretta Handrabura, studiul „Educație electorală – atribut al cetățeniei într-o cultură a democrației participative și reprezentative” (în curs de apariție)

- **motivațional-valorice**
- **cognitiv-informaționale**
- **operațional-comportamentale⁴**

Cercetările demonstrează că impactul oricărei forme de educație este mai puternic în funcție de etapa, vârsta introducerii acestuia. Educație timpurie are un rol de bază în formarea personalității copilului, întrucât anume la această vârstă se formează abilitățile de socializare ale copilului, se pun bazele sistemului de valori ale copilului: respect de sine, respect pentru semenii, cooperarea, acceptarea, lucrul în echipă și curiozitatea/entuziasmul pentru învățare. Toate aceste componente sunt prechiziții pentru competențele civice ale copilului și prin urmare pentru formarea prechizițiilor de alfabetizare electorală incipientă.

În termeni de finalități, menționăm prevederile din **Standardelor de dezvoltare și de învățare a copilului de la naștere până la 7 ani**, conform cărora la aspectul specific *Dezvoltarea comportamentului prosocial*, Standardele 8-11 au un impact semnificativ în formarea de prechiziții pentru competențele civice ale copilului „Capacitatea copiilor de a-și recunoaște și exprima propriile sentimente, de a le stăpâni, controla, înțelege și de a răspunde la emoțiile altora favorizează dezvoltarea emoțională a acestora. Rolul primordial îl deține dezvoltarea percepției, conceptului și imaginii de sine a copilului: trăsături, capacități, motivații, dorințe, nevoi, preferințe, roluri sociale, inclusiv roluri de gen”⁵.

Astfel, viziunea abordată în prezenta Metodologie cu privire la alfabetizarea electorală în educația timpurie este corelată conceptului de **pedagogie participativă** conform căruia instituția de învățământ are menirea de a stimula dezvoltarea la copii a unei personalități autonome, cu gândire critică și cu o responsabilitate asumată pentru acțiunile sale civice. Pedagogia participativă înglobează componentele enunțate: **cele motivaționale, valorice, cognitive și comportamentale**, întrucât contribuie la dezvoltarea abilităților civice ale copiilor de la cea mai fragedă vârstă, prin implicarea lor, la nivelul grupei de elevi, în situații autentice de învățare bazate pe conceptul democrației participative.

Capitolul II: Repere privind integrarea educației electorale în conformitate cu curriculumul național

Conform *Curriculumului pentru Educație timpurie* (2019), se delimitează:

- **4 domenii de dezvoltare:**

⁴ *Формирование электоральной грамотности у обучающихся в образовательных организациях.*

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук. Саратов –2020, 298 стр. Disponibil:

https://www.sgu.ru/sites/default/files/dissertation/2020/03/11/rusina_a.s._dissertaciya.pdf (Accesat: 25.05.2022)

⁵ *Standardelor de dezvoltare și de învățare a copilului de la naștere până la 7 ani*, pag.11

https://mec.gov.md/sites/default/files/standardele_de_invatare_tipar.pdf

DOMENII DE DEZVOLTARE			
Dezvoltare fizică și fortificarea sănătății	Dezvoltare personală, emoțională și socială	Dezvoltare cognitivă	Dezvoltarea limbajului, a comunicării și premisele citirii și scrierii

- 5 domenii de activitate/arii curriculare:

ACTIVITĂȚI/ARII CURRICULARE				
Sănătate și motricitate	Eu, familia și societate	Limbaj și comunicare	Științe și tehnologii	Arte

Chiar dacă vorbim de o abordare holistică și sinergetică a Curriculumului, componenta de alfabetizarea electorală incipientă este preponderent parte a domeniului de cunoaștere **Eu, familia și societatea** care constituie preachițiile pentru domeniile/ariile curriculare Educație pentru societate și Dezvoltare personală. Conform Curriculumului Național, la Dezvoltare personală și Educație pentru societate se urmărește formarea următorului set de competențe:⁶

4.2. Eu, familia și societatea

DEZVOLTARE PERSONALĂ

EDUCAȚIE PENTRU SOCIETATE

Competențe specifice

1. Recunoașterea identității personale în diverse situații, manifestând încredere în sine și independență.
2. Demonstrarea emoțiilor în raport cu persoane/lucruri/fenomene, dând dovadă de atitudine pozitivă.
3. Aprecierea valorilor culturii naționale, demonstrând atitudine respectuoasă față de apartenența sa.

1. Identificarea relațiilor cu adulții și semenii, manifestând politete în familie și societate.
2. Aplicarea regulilor de comportament în familie/comunitate, demonstrând responsabilitate față de sine și cei din jur.
3. Respectarea diferențelor/diversității culturale, promovând valorile culturii naționale.

⁶ Curriculum Național pentru educație timpurie/Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova pag. 31

https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_pentru_educatia_timpurie_tipar_0.pdf
accesat la 21.05.2022

În dezvoltarea recomandărilor metodice privind alfabetizarea electorală incipientă, vom ține cont de faptul că, conform recomandărilor curriculare, domeniului de dezvoltare ***Eu, familia și societatea*** trebuie să se centreze pe următoarele elemente:

Totodată, activități de alfabetizare electorală incipientă pot fi realizate eficient și în cadrul domeniului de cunoaștere Limbaj și comunicare, prin cele 5 competențe specifice.

4.3. Limbaj și comunicare

EDUCAȚIE PENTRU LIMBAJ ȘI COMUNICARE

Competențe specifice

1. Receptarea și înțelegerea mesajului oral în diverse situații de comunicare, manifestând atenție și atitudine pozitivă.
2. Exprimarea mesajelor orale, demonstrând comportament verbal, non-verbal, paraverbal, în contexte de comunicare cunoscute.
3. Receptarea și reproducerea conținutului emotiv și ideatic al unui text literar, apreciind valoarea educativă a acestuia.
4. Receptarea diverselor mesaje scrise, dând dovadă de curiozitate în diferite contexte.
5. Producerea de mesaje simple scrise, manifestând interes și creativitate.

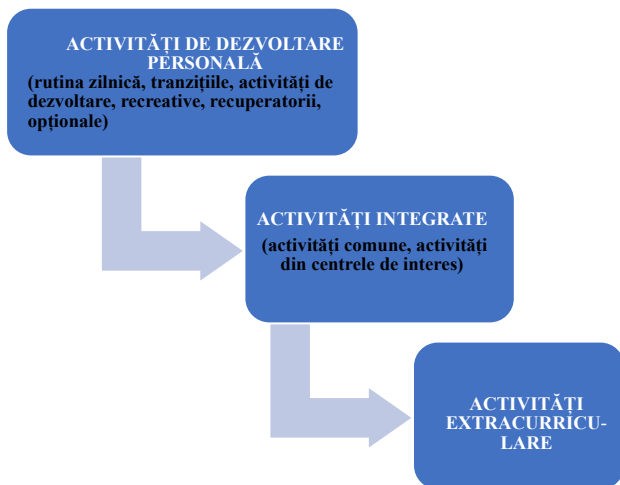
Prin urmare, în activitățile propuse și prin abordarea metodică descrisă, vom urmări formarea în mod preponderent a domeniilor de cunoaștere ***Eu, familia și societatea*** și ***Limbaj și comunicare***, prin dezvoltarea abilităților civice ale copilului, a comportamentului prosocial al acestuia.

În mod cert, educația electorală/alfabetizarea electorală incipientă poate fi realizată la nivelul celor 4 teme globale de integrare curriculară, în special, la temele 2 și 3:

1. Eu și corpul meu
2. **Eu ca personalitate**
3. **Eu și ceilalți**
4. Eu și lumea înconjurătoare.

Prezenta Metodologie recomandă respectarea specificului organizării procesului educațional în instituția de educație timpurie și în mod expres a faptului că, în corespundere cu prevederile curriculare, în instituțiile de educație timpurie, pot fi organizate și desfășurate 3 mari blocuri de activități:

- **activități de dezvoltare personală:** rutine și tranziții (recreative, plimbări); activități opționale (limba engleză)
- **activități integrate** (activități pe domenii de activitate) și activități în centre de interes (biblioteca, arte)
- **activități extracurriculare** (matinee, șezători, teatru de păpuși).

Capitolul III: Repere metodologice privind organizarea activităților de alfabetizare electorală incipientă

Metodologia recomandă integrarea firească a activităților de alfabetizare electorală incipientă în procesul educațional, în strictă conformitate cu prevederile curriculare. În continuare, vom prezenta modalități concrete de proiectare a activităților, luând ca reper următoarele directive.

1. Standardele de dezvoltare și învățare a copilului de la naștere până la 7 ani
În elaborarea proiectelor didactice, ne vom ghida de prevederile ***Standardelor de dezvoltare și de învățare a copilului de la naștere până la 7 ani***. Astfel, aspectul

specific *Dezvoltarea comportamentului prosocial*, include Standardele 8-11, centrate pe abilitățile civice ale copilului.

Aspect specific: Dezvoltarea comportamentului prosocial

- *Standard 8. Copilul va fi capabil să perceapă regulile și efectele acestora.*
- *Standard 9. Copilul va fi capabil să-și asume responsabilități, să negocieze și să participe la luarea deciziilor.*
- *Standard 10. Copilul va fi capabil să coopereze.*
- *Standard 11. Copilul va fi capabil să manifeste empatie.*

IMPORTANT!

Vom avea grijă să urmărim logica inerentă dintre Standarde, descriptori și competențele specifice conform curriculumului. Aceste dominante vor da tonalitatea axiologică a activităților în grupa de copii și vor sugera tehnologia didactică oportună formării competenței de alfabetizare electorală incipientă. În tabelele ce urmează, este prezentat explicit modul cum sunt corelate Standardele și descriptorii la Educație pentru societate și Dezvoltare personală. Prin urmare, în elaborarea proiectelor, analizăm atent acești indicatori, aplicându-i corespunzător.

EDUCAȚIE PENTRU SOCIETATE	DESCRIPTORI
Aspect specific: Dezvoltarea comportamentului prosocial	
Standardul 6. Copilul va fi capabil să interacționeze pozitiv cu copiii de vârstă apropiată.	-Interacționează, din proprie inițiativă, cu copii apropiați ca vârstă, în diferite contexte. -Propune, dar și urmează regulile jocului stabilite cu prietenul de joacă.
Standard 9. Copilul va fi capabil să-și asume responsabilități, să negocieze și să participe la luarea deciziilor.	-Își asumă responsabilitatea pentru acțiunile și deciziile sale. - la decizii simple, cu minimă supraveghere din partea adultului (de exemplu: în alegerea felului de mâncare, îmbrăcăminte, jucăriei, cărții etc.).

DEZVOLTARE PERSONALĂ	INDICATORI
Standard 1. Copilul va fi capabil să se perceapă în mod pozitiv ca persoană unică cu caracteristici specifice	-Își motivează alegerea pentru ceea ce îi place și ceea ce nu îi place. -Manifestă deprinderi de autodirijare în activități.

2. Directiva competențe transversale

Valorificarea competențelor transversale ale copilului de vârstă preșcolară sunt o premisă pentru dezvoltarea alfabetizării electorale incipiente:

- curiozitatea și interesul;
- creativitatea;
- inițiativă;
- perseverența.

În acest sens, dezvoltarea competențelor transversale va fi prioritară la toate etape de învățare. De exemplu, recomandăm aplicarea în grupă a diverselor instrumente de consultare a opiniei copiilor, inclusiv la etapa de proiectare a unităților tematiche. Astfel, metode precum asaltul de idei sau sondajele de consultare a intereselor copiilor prin completarea panourilor „Vreau să știu”, „Vreau să fac”, „Vreau să pot” pot fi combinate eficiente prin **exerciții de vot**. Toate propunerile și așteptările copiilor sunt selectate în mod democratic, prin vot. Acest fapt transmite copiilor mesajul de obiectivitate, corectitudine, iar ceea ce este mai important – sentimentul real de **participare**. Acest fapt va motiva interesul copiilor pentru implicare și va încuraja inițiativa lor în diverse activități, ajutându-i să-și conștientizeze orizontul de necesități.

3. Directiva pedagogie participativă

Implementarea principiilor **pedagogiei participative** se realizează atunci când copilul este văzut ca un participant activ la procesul educațional, este consultat și implicat în toate etapele propriiei învățări grație unei metodologii de lucru activ-participative pe care educatorul o aplică în mod deliberat.

Astfel, recomandăm valorificarea unui arsenal divers de **metode**, în mod particular :

- Jocul (cu variatele sale forme: jocul cooperativ, jocul simbolic, jocul cu reguli, joc manipulativ etc) ;
- Metode asertive de comunicare (conversația euristică și catihetică, problematizarea, povestirea, descrierea, explicația ș.a.)
- Metode de explorare directă și indirectă (observația, studiul de caz, experimentul, demonstrația, modelarea ș.a.);
- Metode de acțiune reală și simulativă (exerciții, joc de rol, învățare prin simulare etc;
- Metode interactive (Învățarea în cerc, Explozia stelară, Ciorchinele etc)

4. Directiva împuternicirea copilului în luarea deciziei

Formarea comportamentului prosocial al copilului prin dezvoltarea **competenței de luare a deciziilor de către copil** – pechiziție deosebit de valoroasă pentru dezvoltarea copilului. Vom ține cont de faptul că luarea unei decizii, la orice vârstă, poate fi însoțită de emoții puternice din partea copilului, iar literatura de specialitate identifică 4 etape esențiale în procesul de luare a deciziilor strategice de viață:

- 1) conștientizarea importanței obiectivelor/sarcinii;
- 2) căutarea creativă a alternativelor sau opțiunilor și evaluarea avantajelor acestora;
- 3) realizarea unei decizii preliminare;
- 4) luarea unei decizii strategice definitive.

IMPORTANT!

Până a ajunge la această etape de luare a deciziilor strategice, copilul trebuie să fie ghidat să învețe, de mic, să ia decizii simple, de rutină, dar să o facă de sine stătător și în mod conștient.

5. Directiva activități de învățare creative

Un aspect important este amenajarea prietenoasă a spațiului de învățare. Știm că tot ce îl înconjoară pe copil constituie resursă pentru învățare prin explorare. În acest sens, recomandăm asigurarea funcționalității centrelor de activitate, acele „laboratoare de lucru” unde copiii își construiesc propriile cunoștințe, în baza alegerii pe care o fac, întrucât amenajarea corectă a spațiului în centre de activitate „stimulează lucrul în colaborare, încurajează interacțiunile copiilor în procesul activității și comunicarea liberă, negocierea, expunerea și argumentarea opiniei proprii, creativitatea soluțiilor, adică oferă posibilități de exersare a relațiilor sociale și — un lucru de mare valoare în copilăria timpurie — posibilitatea de a învăța unul de la altul. („Copiii învață mai bine unii de la alții” — Jean Piaget)”⁷.

⁷ Ghidul cadrelor didactice pentru educație timpurie și preșcolară,
https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_cor3.pdf, accesat la 26.06.2022

IMPORTANT!

La etapa repartizării copiilor în centre de activitate, educatorul va utiliza **exercițiul de vot** pentru a-i asigura copilului **dreptul și libertatea de a alege**. În acest mod, se facilitează procesul de construire a relații de colaborare, cooperare și încredere între educator și copii, între copil-copil.

De asemenea, recomandăm valorificarea diverselor forme de activități de învățare recomandate de curriculum și corelate alfabetizării electorale incipiente. Iată câteva dintre exemplele posibile, oferite de curriculum:

- Jocuri de formare a grupurilor;
- Exerciții de stimulare a unor comportamente adecvate în diferite situații;
- Jocuri de rol privind aspecte de negociere și de participare la luarea deciziilor;
- Lecturi cu imagini despre persoanele în etate și persoanele cu nevoi speciale;
- Jocuri interactive de învățare a regulilor de comportament în familie, la grădiniță, în comunitate;
- Convorbiri despre drepturile și obligațiunile copilului;
- Discuții despre importanța și necesitatea respectării regulilor de conduită civilizată;
- Exerciții de stimulare a unor comportamente în diferite situații și contexte;
- Jocuri de rol de manifestare a politeții;
- Discuții despre importanța și necesitatea respectării regulilor de conduită civilizată;
- Povestiri, poezii, scenete;
- Lectura imaginii
- Jocuri-simboluri;
- Exerciții de explorare, în grup sau individual, a unor imagini despre oameni, animale, plante și discuții pe baza ilustrațiilor;
- Lucrări practice;
- Jocuri de rol, în grupuri mici, pentru alegerea activităților preferate: „De-a vânzătorul”, „De-a doctorul” etc.;
- Jocuri interactive, în baza resurselor educaționale deschise (video);
- Situații-problemă (de exemplu: „Ce-ai face dacă ...”;
- Desprinderea ideii unui text;
- Reconstituirea imaginii (puzzle) și verbalizarea/ prezentarea imaginii finale;
- Jocuri de rol: „Întâlnire cu personajul preferat” etc.; Numirea expresiilor din text. Jocul „Cele mai frumoase expresii”;
- Denumirea semnificației unor simboluri întâlnite în situații cotidiene (de exemplu: „+” – farmacie; zebra – trecere de pietoni etc.);
- Realizarea corespondenței dintre unele simboluri/imagini și anumite mesaje/cuvinte (modelarea propoziției, modelarea cuvântului);
- Scrierea bilețelilor, mesajelor, folosind diverse desene, simboluri ⁸

⁸ Curriculum Național pentru educație timpurie/Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova, pag. 31

6. Directiva valorică și atitudinală

În mod evident, nu este ușor să vorbești despre alfabetizare electorală în grădiniță, dar acest lucru trebuie realizat cu o conștientizare clară a obiectivelor educaționale în funcție de vârstă și cu respectarea particularităților de vârstă și a domeniilor de dezvoltare a copilului. Prezenta Metodologie recomandă mai multe moduri de realizare a alfabetizării electorale incipiente de la vârsta de 5-7 ani, conform domeniilor de dezvoltare, și anume:

- educația prin **cuvânt** (pe baza convingerii civice ale educatorului);
- educație prin **faptă** (experiența comportamentului civic prin participarea la autoguvernare la nivel de grupă/grădiniță/familie);
- educație prin **exemplu** (educația pentru cetățenie prin exemple istorice, educație prin exemplul părinților care participă la vot și copii văd acest lucru);
- educarea în funcție de **situație**/context (situație de acțiune bazată pe libertatea de alegere civică);
- educația prin **joc** (diferite forme de joc, implicarea copiilor în simularea diferitor roluri civice în joc);
- educație prin **comunicare** (conversație de grup pe subiecte problematice);
- formarea **atitudinii în baza lecturii** textelor literare.

IMPORTANT!

O formă de realizare eficientă a educației prin comunicare/prin cuvânt/faptă/situație sunt „**Mesajelor cheie**” ale educatorului. Recomandăm încadrarea în fiecare activitate cu copii a „Mesajelor cheie” care vor constitui o sinteză a procesului de învățare prin descoperire de către copii a și va puncta elementele esențiale pe care copilul să le rețină cu referire la alfabetizarea electorală.

Cărțile bune sunt o resursă extraordinară pentru a forma competențele copilului. În cazul dat, educatorii vor putea utiliza cartea „**Arci și sfatul pădurii**” de Ionale Hadîrcă pentru a forma copilului o viziune despre alegeri, într-o manieră ludică și creativă, ghidat fiind de personajul mascotă Arci. În funcție de resursele de timp și obiectivele pe care și le propun, textul poate fi citit integral, pe durata mai multor zile de activitate, poate fi dramatizat sau poate fi povestit de către educator.

Activități în care pot fi implicați copiii, după familiarizarea cu textul, sunt diverse:

- Dramatizarea în baza unor fragmente;
- Confectionarea sau modelarea personajelor sau a decorului;
- Identificarea și argumentarea calităților personajului;
- Propunerea unui alt final al textului;

- Elaborarea unei scrisori către autor/autoare;
- Cercetarea ilustrațiilor din carte;
- Elaborarea unei coperti a cărții;
- Schimbarea unui/unor pasaj/e etc.

7. Directiva cadrul taxonomic ERRE

Recomandă, elaborarea proiectării activităților de învățare prin respectarea unui **modelul „Evocare – Realizarea sensului – Reflecție – Extindere” (ERRE)**, propus de către J. L. Meredith și K. S. Steele, care se axează pe dezvoltarea gândirii critice și formarea de atitudini la copii. Evident, pot fi aplicate și alte modele, însă cadrul ERRE este ales în contextul prezentei Metodologii ca fiind unul deosebit de potrivit pentru formarea competenței copilului de luare a deciziei.

Totodată, pentru a realiza eficient activitățile de alfabetizare electorală incipientă, recomandăm organizarea **proiectelor tematice de Educație electorală** pe durata minim a unei săptămâni de activitate, iar ulterior adoptarea, în grupa de elevi a instrumentelor/exercițiilor/metodelor care stimulează formarea competenței de luare a deciziei de sine stătător de către copii.

Bibliografie

1. Cadrul european de referință privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții. Recomandarea Consiliului Parlamentului European din 18 decembrie 2006 <https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:395443f6-fb6d-11e7-b8f5-01aa75ed71a1.0019.02/DOC1&format=PDF>
2. Cadrul de Referință al Competențelor pentru Cultură democratică. Council of Europe Publishing/Éditions du Conseil de l'Europe, aprilie 2018, volumul III, p.122. Disponibil: <http://reper.md/2019/04/29/istoria-si-educatia-civica-ce-legatura-au-cu-absenteismul-tinerilor-la-alegeri>
3. Codul Educației al Republicii Moldova. Chișinău, 2014, nr. 152 din 17.07.2014. Publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 319-324 din 24.10.2014.
4. Codul Electoral, Nr.1381-XIII din 21.11.97. În: Monitorul Oficial al R. Moldova nr.81/667 din 08.12.1997
5. Curriculum Național pentru educație timpurie/Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova pag. 31 https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_pentru_educatia_timpurie_tipar_0.pdf
6. Ghidul cadrelor didactice pentru educație timpurie și preșcolară, https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_cor3.pdf,
7. M. Vrâncău (coord.), D. Terzi-Barbăroșie, T. Turchina (et al.), Ghid pentru educatori, 1001 idei pentru o educație timpurie de calitate, Centrul Educațional Pro Didactica, Chișinău, 2010
8. Railean Petru, Cultura și educația civică – fundament al activismului electoral al

cetățenilor//Impactul culturii politice și a fenomenului coeziunii sociale asupra comportamentului electoral al cetățenilor din Republica Moldova, 2020, p. 70.

9. Формирование электоральной грамотности у обучающихся в образовательных организациях. Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук. Саратов –2020, 298 стр. Disponibil:

https://www.sgu.ru/sites/default/files/dissertation/2020/03/11/rusina_a.s.dissertacija.pdf (Accesat: 25.05.2022)

10. Русина Александра С., Формирование электоральной грамотности при изучении школьниками событий Новой истории. În: „Актуальные вопросы социальной педагогики и психологии: теория и практика„. Материалы Всеросс. науч.-практ. конф. (Азов, 19 нояб. 2019 г.).

11. Русина Александра С., Формирование электоральной грамотности у обучающихся в образовательных организациях. Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук. Саратов – 2020, 298 стр. Disponibil:

https://www.sgu.ru/sites/default/files/dissertation/2020/03/11/rusina_a.s.dissertacija.pdf (Accesat: 05.05.2021)

12. Standardelor de dezvoltare și de învățare a copilului de la naștere până la 7 ani, accesat pe https://mecc.gov.md/sites/default/files/standardele_de_invatare_tipar.pdf

13. Dr. Loretta Handrabura, studiului „Educație electorală – atribut al cetățeniei într-o cultură a democrației participative și reprezentative” (în curs de apariție)